

Naturskyddsföreningen
Alvesta

FISKGJUSEN

Nr 47, våren 2015

Bastardsvärmare på åkervädd

Foto: Johan Marand

<http://alvesta.naturskyddsforeningen.se/>

Styrelsen

Postmottagare

Karin Sahlström

Marieberg

342 34 Alvesta 0472-106 37 karin@toka-alvesta.se

Sekreterare

Britt Ask Rydgård

Åkarvägen 39

342 33 Alvesta 0472-480 77 britt.ask.rydgard@telia.com

Kassör

Elisabeth Ebbesson

Växjövägen 51

342 34 Alvesta 0472-134 11 bettanebbesson@hotmail.com

Roland Bengtsson

Ölsåkra Slottet

340 37 Torpsbruk 0472-711 13 roland.bengtsson@mikroalg.se

Per Darell

Rökesvens väg 14

342 35 Alvesta 0472-129 19 per.darell@netatonce.net

Gerd Ouchterlony

Allmogevägen 44

352 53 Växjö 070-210 28 72 okg56@yahoo.se

Johan Marand

Mörhult Västregård

342 52 Vislanda 076-146 09 36 johan.marand@gmail.com

Suppleanter

Hans Gulliksson

Gåvetorp

342 92 Alvesta 0472-401 77 hans.gulliksson@energikontorsydost.se

Stefan Bjärnberg

Blädingevägen 8

342 35 Alvesta 070-595 40 93 stefan.bjarnberg@gmail.com

Vårens och sommarens program

Torsdag 9 april kl 17:00 – Mosippan i Vret

Naturskyddsföreningen har följt mosippan i Vret under minst 40 år, den enda lokalen i Alvesta kommun. Se även artikel längre fram i bladet!

Arrangör: Naturskyddsföreningen Alvesta.

Samling: Folkets hus Alvesta kl. 17:00.

Kontakt: Per Darell, 072-508 66 86

10–12 april – Signalartskursen om lavar och mossor

Ankomst fredag till Limnologen med övernattning och avslutning söndag em.
Du som har anmält dig får särskild information.

Plats: Aneboda.

Kontakt: Per Darell 0472-129 19

Söndag 26 april kl 10:00

Vårvandring vid Kojta- och Mellansjön

Ett treårigt samarbetsprojekt är nu i hamn: lederna runt Kojta- och Mellansjön är färdiga. Projektgruppen har lagt ned ett omfattande arbete med stöd av Leader Linné och en stor del ideellt arbete för upprustning av sju strövstigar med olika längd, från 2,7 km till 12 km. Med stöd av LONA-bidrag har Naturskyddsföreningen gjort en naturvärdesinventering som resulterat i ett antal informationsskyltar som kommer att sättas upp under mars/april utefter stigarna.

Denna söndag guidar Per Darell.

Arrangör: Kojta- och Mellansjöns förening (www.kojtamellan.se) i samarbete med Naturskyddsföreningen i Alvesta.

Samling: Parkering i skogen strax norr om Kojtet, se skylt ”Vandringsleder vid gula baracken”.

Kontakt: Karin Jonsson, 070-27 39 426

Söndag 24 maj kl 10:00

Lär känna Sveriges nästa nationalpark Västra Åsnen

Västra Åsnens övärld är ett spännande område med mycket intressanta naturtyper, växter och djur att se och uppleva. Under sommaren upptäcker vi vår nästa nationalpark, vid detta tillfälle beger vi oss till naturreservatet Bjurkärr, för

att titta närmare på vilka mossor och lavar vi kan hitta tillsammans med våra guider Per Darell och Emil Persson. Ta gärna med egen lupp och fika. Vi har ett antal luppar till utlåning. För mer information titta in på Naturums hemsida.

Arrangör: Naturum Kronoberg, www.naturumkronoberg.se.

Samling: Vid Bjurkärrs parkering. Naturreservatet ligger mitt emellan Huseby och Urshult.

Kontakt: Marie Mårtensson, 0470-75 20 05, naturum@husebybruk.se.

Lördag 6 juni kl 08:00 – Botanisk resa till Omberg

Omberg är en 263 meter hög urbergshorst som mäktigt reser sig över Östgöta-slätten och i väster stupar brant ner mot Vättern. Det magra urberget täcks av en kalkhaltig jordmån, vilket har gett upphov till en mycket intressant flora. Vi kommer att besöka rikkärr med mängder av orkidéer och andra spännande växter.

Dessutom tar vi en tur i den rika ädellövskogen med skogsbingel, sårläka, myskmadra och nästrot. Det blir också besök ovanför branterna i väster med utsikt över Vättern och i urskogen på västsidan med källdrag, bäckar och kärr där man kan finna skogsstarr, långsvingel och skugglosta samt intressanta mossor.

Medtag matsäck för hela dagen, lupp, flora samt stövlar eller kängor.

Arrangör: Naturskyddsföreningarna i Växjö och Alvesta samt Naturvetenskapliga föreningen

Samling: Katedralskolans parkering kl. 08:00.

Ledare: Uno Pettersson, 0470-75 17 34.

Söndag 14 juni kl 10:00

De vilda blommornas dag i Mörhult

Vi går en runda i Mörhult utanför Vislanda för att njuta av försommarfloran. Vi letar också fjärilar, humlor och andra pollinerare. Ta med fika och gärna egen flora, lupp och kamera. Barn är välkomna.

Arrangör: Smålands Flora och Naturskyddsföreningen i Alvesta.

Samling: Mörhult Västregård 1, Vislanda. Från Vislanda kör ca 5 km mot Ljungby till skylt "Mörhult" till höger. Följ vägen lite drygt en km till uppsatt skylt "Vilda blommornas dag" vid en gård på vänster sida vägen, parkera inne på gårdsplanen.

Kontakt: Johan Marand, 076-146 09 36, johan.marand@gmail.com.

Söndag 16 augusti 10:00–15:00 – Åkhultsmyren och Fiolen

I norra Alvesta kommun ligger Fiolenområdet naturreservat som består av tre naturtyper. Vi besöker sjön Fiolen som är en berömd källsjö i Mörrumsåns vattensystem, Åkhultsmyren som studerats sedan 1950-talet bland annat av Nils Malmer och gammelskogen i Aneboda. Tag med stövlar och fika.

Läs mer i Fiskgjusen, hösten 2012. Numret finns tillgängligt på vår webbplats.

- Arrangör:** Smålands Flora och Naturskyddsföreningarna i Alvesta och Växjö
- Samling:** Växjö kl. 09.00 Parkeringen vid Norrtull, Växjö. Alvesta kl. 09.30 Folkets hus. Aneboda kyrka kl. 10.00.
- Kontakt:** Roland Bengtsson 0472-711 13, Per Darell 072-508 66 86 och Uno Pettersson 0470-75 17 34.

Mosippan i Vret

Mosippan (*Pulsatilla vernalis*) är en sällsynt vårbloffa, som är fridlyst. Den växer på sandiga marker, särskilt i öppen hedtallskog och på ljungedar. Mosippan är en flerårig mjuk ört, som kan bli drygt 1 decimeter hög. Den blommar i april–maj.

Företaget Pratensis har fått tillstånd av Länsstyrelsen i Kronobergs län att samla in fröer från en lokal av mosippor i Uppvidinge kommun. Det görs i juni månad, när det är moget.

Fröet sås direkt och gror efter ungefär en månad. Nästa vår planteras de i krukor och till hösten kan de planteras ut på lämpliga lokaler. I bästa fall blommar de sedan året därpå, dvs nästan två år efter att fröet samlats in.

Mosippa

Foto: Per Darell

De flesta plantorna planteras ut genom Länsstyrelsens försorg, men en del har företaget tillsammans med vår förening stödplanterat på mosippelokalen i Vret, som vi alltså ska besöka den 9 april. Då får vi veta om plantorna överlevt och kanske får vi också se dem blomma.

Här nedan syns mosippor med sin fröställning och några bilder från Pratensis odling av mosipporna.

Stort tack till Inger Runeson, Pratensis AB, som bidragit med både information till denna artikel och med fotona på denna sida.

Att sköta en fuktäng

Johan Marand

På vår gård, i Mörhult utanför Vislanda, finns en fuktäng som under många år fått sin speciella flora bevarad genom sent betande djur. Under sommaren lyser den lila, först med granspira, sedan Jungfru Marie nycklar, och därefter ängsvädd. Skötsel av ängen, och att förbättra förutsättningarna för flora och insekter, utgör det kanske mest givande arbetet på gården under året.

Lön för mödan. Jungfru Marie nycklar färgar ängen lila i juni.

Foto: Johan Marand

Under tidiga våren fagas ängen genom räfsning och bortförel av löv, kvistar och smågrenar. En del ris som kommit upp klipps ner. På vissa partier som varit svåra att ta med lien fungerar det också bra att helt enkelt räfsa bort en hel del nedvissnat fjolårsgräs. Vad vi sett har främst ängsvädd uppskattat att detta "lock" tagits bort.

Den fuktigaste delen av ängen kan vara besvärlig att jobba i med lie, och då blir naturvårdsbränning under tidiga våren ett bra alternativ. Bränning har i en studie på uppdrag av Länsstyrelsen i Jönköpings Län biologiskt sett visat sig vara en minst lika bra skötselmetod för ängsmark som slåtter, och för vissa arter mer gynnsam.

I augusti eller början av september slås delar av ängen med lie. Det är fortfarande en hel del som blommar, så bitar lämnas kvar som små öar åt insekter.

Än lite senare släpps korna in för att under kort tid få beta ängen. Våra kor är av rasen fjällnära ko, en lättviktig ras, vilket är en fördel i den fuktiga, mjuka marken.

För några år sedan knäckte en storm en rejäl gren från en ek. Denna, liksom annan större död ved, får ligga kvar i ängen, gärna öppet och solexponerat, för att skapa gynnsam miljö åt vedlevande insekter.

En ny metod att prova i år är att under hösten gå ännu ett varv med lien, denna gång för att slå av lite av den veketåg som tyvärr också stortrivs i ängen. Tanken är att den öppna, håliga stjälken släpper ner fukten djupt, och när det sedan fryser under vintern tar växten skada. Det återstår att se hur väl det fungerar.

Den 14 juni är det dags för “Vilda blommornas dag”, en årligt återkommande blomstervandring som Svenska Botaniska Föreningen ligger bakom. Naturskyddsföreningen i Alvesta medverkar i år med en blomstervandring i Mörhult, bl a till ängen som beskrivs ovan.

Välkomna att fira Vilda blommornas dag i Mörhult!

Ät upp ogräset!

Johan Marand

Så här på våren dyker kirskål och nässlor upp där man kanske inte alltid önskar dem. Så varför inte äta upp problemet?

Samla ihop ca 2 l kirskål eller nässlor och förväll dem i saltat vatten. Om du spolar dem direkt efteråt i kallt vatten behålls den fina gröna färgen. Krama ur dem, men behåll kokvattnet till soppan.

Hacka bladen och lägg tillbaka i kastrullen. Späd ut med mer vatten, och tillsätt grönsaksbuljong och grädde.

Red soppan med en boll av lite mjöl hopknådat med smör. Koka tills bladen är mjuka.

Klipp gärna ner lite gräslök och servera med en kokt ägghalva.

Tidig vår, nässlorna börjar kika fram.

Foto: Johan Marand

Trädets själ

Jurybedömd fototävling

öppen för alla

Vilket är ditt favoritträd?

Det spelar ingen roll om det står i en skog eller i en trädgård, på en allmänning eller utmed en väg, bara trädet finns i Alvesta kommun.

Följ ditt träd, dess invånare och besökare genom årstidsväxlingarna i år och fotografera det så ofta du vill.

Välj fem bilder. Sista inlämningsdag är 1 december 2015. Observera att fototävlingen är öppen för alla. Vinnarna presenteras i januari 2016. Fina priser utlovas!

E-postadress och mer information finns på www.alvesta.se och <http://alvesta.naturskyddsforeningen.se>.

Rapport från höstkonferensen

Gerd Ouchterlony (citaten från SNFs konferensteam)

Naturskyddsföreningens höstkonferens den 7 november hade temat ”Rädd eller förberedd – så skapar skolan handlingskraft och framtidstro”.

Tillsammans med många andra SNF-representanter från olika delar av landet lyssnade jag till en rad experter, som talade om vikten av att undervisa om **hållbar utveckling** (förkortas HUT) i skolan.

I begreppet HUT ingår förutom ekologisk även ekonomisk och social hållbarhet. En ofta använd definition är den som lanserades redan 1987 i Bruntlandrapporten och som resulterade i handlingsprogrammet Agenda 21: *En utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.*

På konferensen talade representanter från skolan – såväl lärare som skolledare, överdirektören för skolverket, utbildningsminister Gustav Fridolin och representanter från några universitet och högskolor. Alla pekade på vikten av att göra unga delaktiga att ge dem tilltro till sin förmåga. Ett utmärkt sätt är att starta med skolans förändringsarbete. Detta för att göra eleverna vana vid att man kan påverka och förändra så att de, som är vår framtid, förvärvar handlingsbenägenhet.

Lärarytbildningens roll i detta arbete diskuterades och det gavs flera exempel på hur man idag arbetar med att få blivande lärare medvetna om problemen men att de också kan peka på möjliga vägar, dvs ge tro att det är möjligt att påverka i positiv riktning. Representanter för Stockholms och Göteborgs universitet samt Malmö högskola redogjorde för hur det implementerades i deras lärarytbildningar.

Hur ser det då ut hos vårt närliggande universitet? Hos Linnéuniversitetet står det följande i utbildningsplanen för grundlärare: *Hållbar utveckling ingår i lärarytbildningen som ett av de grundläggande värdegrundsperspektiven. I programmet betonas den studerandes kunskapsutveckling i hållbar utveckling utifrån ekologiska, ekonomiska och sociala perspektiv i ett globalt sammanhang.*

”Utbildningen är helt central för att vända utvecklingen till ett mera hållbart samhälle.”

”Är våra unga så rädda för konsekvenserna av klimatförändringen och miljöförstöring att det orsakar uppgivenhet och lämnar dem handlingsförlamade?”

Jag har försökt hitta var i utbildningen detta genomförs, men inte hittat något konkret förutom att ekologi givetvis tas upp inom naturvetenskap och sociala perspektiv tas upp i samhällskunskap.

I lärarutbildningen som föregick den nuvarande läste alla blivande lärare kursen *Hållbar utveckling* under 10 veckor. Då belystes alla perspektiven i ett brett samarbete inom universitetet. Förhoppningsvis kommer Hållbar utveckling att skrivas fram mera i kursplanerna när de revideras.

Välkommen att vandra vid norra Salen

Per Darell

Under 2014 inventerade Per Darell för kommunens räkning naturen vid norra Salen. Ett synligt resultat är vandringsleden vid Sjölyckan vid nordöstra Salen med anslutning till Sjöparken.

Leden startar vid pumphuset och går längs med stranden, genom al- och björkskog och videsnår. Salen sänktes på 1930-talet så här går du på gammal sjöbotten. De äldsta alarna kan vara från tiden då sjön sänktes. Vintertid besöks strandskogen av stora flockar av gråsiska, grönsiska, steglits, domherre och stjärtmes som provianterar på al- och björkfrön. Strandskogen har rikligt med död ved, trädsvamp och insekter. Bli inte förvånad om du hör och ser någon hackspett på insektsjakt.

I den södra delen, som delvis ligger på Engaholms mark, finns tre sorters lianer, vildkaprifol, humle och besöksöta. Här börjar du komma upp på den gamla strandkanten med gamla ekar, hägg och olvon. Två av ekarna är jätteekar dvs de har större omkrets än 314 cm. Vid den största eken är det som vackrast på våren då vitsipporna blommar.

De våta partierna har stora bestånd av majbräken. Runt bäcken växer jättebalsamin i stora områden. Den är en invasiv art från Himalaya som har förekommit här sedan ett tiotal år. Kanske kommer den från någon trädgård.

Mer läsning på alvesta.se. Sök på "naturinventeringar norra salen".

En av jätteekarna.

Foto: Per Darell

Kabbeleka vid norra Salens strand.

Foto: Per Darell

Var med och påverka de stora miljöfrågorna

Naturskyddsföreningen är en ideell miljöorganisation. Vi sprider kunskap, kartlägger miljöhot, skapar lösningar samt påverkar politiker och myndigheter såväl nationellt som internationellt. Dessutom står vi bakom världens tuffaste miljömärkning Bra Miljöval.

Bli medlem genom att fylla i formuläret på webbplatsen:

www.naturskyddsforeningen.se eller SMS:a "MEDLEM" till 72900.

Medlemskapet kostar 24 kr/mån eller 295 kr/år. Är du under 26 år kostar det 16 kr/mån eller 195 kr/år (då ingår även medlemskap i Fältbiologerna).

För hela familjen kostar det 30 kr/mån eller 365 kr/år.

Du gör en viktig insats för miljön genom att bli medlem!